

זרקור: אקדמיה בתיכון

התכנית "אקדמיה בתיכון" נועדה לאפשר לתלמידי תיכון מוכשרים ומצטיינים להתחיל את לימודי התואר הראשון בגיל צעיר מהגיל השכיח של התחלת לימודים אקדמיים להשתלב מוקדם יחסית במערכות המחקר, התעשייה והפיתוח.

התכנית מציעה לימודים לתואר ראשון במגוון תחומי הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה יחד עם אפשרות להמיר למידה בבית הספר והיבחנות בבחינות בגרות במקצועות מסוימים בלמידה בקורסים אקדמיים והיבחנות על הנלמד בהם. הקורסים האקדמיים שנקבעו כקורסי המרה, יזכו את התלמידים בציון בתעודת הבגרות ובקריטיצייה אקדמית לקראת תואר ראשון.

התכנית היא פרי יוזמה ממשלתית משותפת של משרד החינוך והמועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה, והיא נתמכת על-ידי הוועדה לתכנון ותקצוב שליד המועצה להשכלה גבוהה (ות"ת). ביצוע התכנית בפועל הופקד בידי האגף לתלמידים מחוננים ומצטיינים במשרד החינוך ובידי המחלקה לתלמידי תיכון בדיקנט הלימודים האקדמיים באו"פ. התכנית הופעלה לראשונה בשנת תשע"ג.

מרכיבי התכנית

התכנית מבוססת על ההנחה שיש אחוז מסוים (כ-5%) של תלמידי תיכון שמסוגלים ללמוד ולהצליח בלימודים האקדמיים, אם ימצאו פתרונות שיאפשרו את התנאים הנדרשים לכך:

תנאי	פתרון
פינוי זמן ללימודים האקדמיים	← המרת בגרורות
זמינות ונגישות הלימודים האקדמיים	← לימודים באוניברסיטה הפתוחה
עזרה במימון הלימודים	← שכר לימוד מופחת ומלגות
תמיכה בית ספרית	← ועדת היגוי ורכז/ת מלווים את התלמידים

המרת בגרורות

קורסים מקדימים: נקבע כי התלמידים ילמדו קורס מקדים שיאפשר להם מפגש ראשון עם טקסטים, עם מיומנות ועם חשיבה אקדמיים וגם יאפשר בחירה נכונה של תלמידים המתאימים להמשיך בתכנית. הקורס "אשנב למתמטיקה" מקדים את לימודי המתמטיקה, מדעי המחשב והפיסיקה והקורס "אורניות אקדמית" (שפותח על-ידי האו"פ במיוחד עבור התכנית) מקדים את לימודי שאר התחומים.

מקצועות המרה: לקראת שנת תשע"ג ובמהלכה, גובשה טבלת המרות בה מופיעים קורסי האו"פ כממירים באופן מלא או חלקי 16 מקצועות בגרות, ואלו הם: ספרות, תאטרון, אמנות, קולנוע, היסטוריה, פילוסופיה, עולם הערבים והאסלאם, תקשורת, אזרחות, מדעי החברה, גיאוגרפיה, מתמטיקה, מדעי המחשב, פיסיקה, ביולוגיה וכימיה.

פינוי זמן באמצעות המרת הבגרורות: נקבע כי תלמיד שיעבור בהצלחה את קורס ההמרה הראשון במקצוע שבחר, ישוחרר מלימודי המקצוע בבית הספר, וכך יתאפשר לו להקדיש זמן רב יותר ללימודים האקדמיים.

רשת ביטחון: משרד החינוך גיבש נהלים ואמצעים המבטיחים שהתלמידים לא יפסידו מקצוע בגרות, אם הצליחו בקורס/י המרה או אם יבקשו לפרוש מתכנית ההמרה. בשלב של לימוד קורס ההמרה הראשון התלמידים ממשיכים ללמוד את המקצוע במסגרת הכיתה. לאחר הצלחה בקורס הראשון ושחרור מלימודים בכיתה, אפשר לחזור ללימודי המקצוע אם התלמיד מתקשה בקורסי המרה נוספים או מחליט לוותר על ההמרה. משרד החינוך הקציב שעות עבור מורה מקצועי שיעזור לתלמיד להשלים את החסר ולהצטרף ללימודים לקראת הבגרות הרגילה.

לימודים באוניברסיטה הפתוחה

האו"פ נבחרה להיות שותפה בתכנית בשל מאפייניה הייחודיים שמאפשרים לימודים לכל תלמיד בכל הארץ: פריסה ארצית של מרכזי לימוד, האפשרות לקיים גם קבוצות הנחיה בית ספרית או יישובית עבור תלמידי התכנית, שימוש בטכנולוגיות המאפשרות לימודים בהנחיה וירטואלית ושימוש באתרי הקורסים, בצילומי הווידאו ובספרי הקורסים בעברית. נוסף על כל אלה, כמובן האפשרות לסיים את התואר באו"פ או באפיקי מעבר למוסדות האחרים להשכלה גבוהה.

שכר לימוד ומלגות

באישור ות"ת הוחלט באו"פ לגבות מהתלמידים הצעירים שכר לימוד מופחת על הקורס הראשון ללימודיהם וכן דמי הרשמה מופחתים לסטודנט חדש. משרד החינוך מעניק מלגות מלאות וחלקיות לתלמידים נזקקים על-פי קריטריונים שנקבעו. התלמידים זכאים גם לפנות בבקשה לקבלת מלגות סיוע של האו"פ אם לא נמצאו זכאים למלגות של משרד החינוך. בעתיד יוענקו גם מלגות הצטיינות על-ידי משרד החינוך ועל-ידי האו"פ בהתאם לקריטריונים של כל אחד מהמוסדות.

ועדת היגוי ורכזות

בתי ספר שהחליטו להשתתף בתכנית, מחויבים למנות ועדת היגוי בית ספרית ורכזות בית ספרי. הרכזים מקיימים מפגשי מידע להורים ולתלמידים, מקבלים את מועמדות התלמידים וממיינים אותם בעזרת ועדת ההיגוי. כמו כן הם מלווים את

התלמידים במהלך לימודיהם באו"פ, עוקבים אחר הצלחתם, משמשים אנשי קשר עם האו"פ ועוד. משרד החינוך הקציב שעות לרכזים על-פי מפתח של מספר תלמידי בית הספר המשתתפים בתכנית.

כנס השקה

בחודש אפריל השנה נערך באו"פ כנס השקה לתכנית, אליו הוזמנו תלמידים וצוותי בתי הספר המשתתפים בתכנית. האירוע כלל סיורים באולפנים, במרכז ההפצה ובלמדא, פיצוח כתב חידה על-ידי התלמידים וסדרת הרצאות קצרות בנושאים שונים מפי אנשי סגל האו"פ. לאירוע הגיעו ובירכו את התלמידים: פרופ' יוג'ין קנדל, ראש המועצה הלאומית לכלכלה; ד"ר שמשון שושני, סגן יו"ר המועצה להשכלה גבוהה ומנכ"ל משרד החינוך לשעבר; גב' דלית שטאובר, מנכ"לית משרד החינוך; ופרופ' חגית מסרירון, נשיאת האוניברסיטה הפתוחה.

היערכות לקראת תשע"ד

בחודש יוני 2013 נערך מפגש למנהלים ורכזים של בתי ספר המבקשים להצטרף לתכנית בשנת תשע"ד. לאור הנתונים לסמסטר 2013 ניתנו הנחיות מחמירות יותר באשר למיון וקבלת תלמידים לתכנית. כיוון שנמצא שתלמידים דוברי ערבית מתקשים להצטרף לתכנית בשל ידע לא-מספיק של השפה העברית, התבקשה האו"פ להכין תכנית ללימודי עברית עבור אוכלוסייה זו, שתופעל טרם כניסתם לתכנית.

פעילות התכנית בשנת תשע"ג

מסמטר	מספר תלמידים	מספר בתי ספר	קורסים
מסמטר 2013א (מחזור 1)	370	11 בירושלים וסביבותיה, 20 בחיפה ובצפון (12 דוברי ערבית), 17 במרכז, בשרון ובשפלה, 12 בדרום (2 דוברי ערבית).	"אשנב למתמטיקה" - 213, "אוריינות אקדמית" - 136, "עולם הכימיה" - 7, אחר - 14.
מסמטר 2013ב (המשך מחזור 1, הצטרפות מחזור 2)	ממשיכים - 176, חדשים - 110.	ממשיכים - 50, חדשים - 14.	"אשנב למתמטיקה" - 58, "אוריינות אקדמית" - 52, "עולם הכימיה" - 35, "מבוא למדעי המחשב" - 25. קורסים בתחומי פסיכולוגיה, כלכלה, מתמטיקה, פיסיקה - 37, אחר - 93.